

OCHRONA LUDNOŚCI I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

ISSN 2956-3763

Nr 2/2023

DOI: 10.4467/29563763.OLDK.23.001.17759

Wstęp

Introduction

Ochrona ludności i zabytków w czasie zarówno pokoju, jak i konfliktów zbrojnych jest kluczowym zadaniem licznych służb. Misja ta wiąże się z odpowiednim przygotowaniem, zabezpieczeniem, podnoszeniem umiejętności i kompetencji służb, ale także z poszerzaniem zakresu ich oddziaływania. Na przestrzeni lat można w tym zakresie zauważyć liczne zmiany na różnych płaszczyznach. Bezpośrednio przyczynia się do tego zwiększenie palety zagrożeń i niebezpieczeństw, na które są narażone grupy, społeczeństwa, ale także dziedzictwo kulturowe. Jak pokazują wydarzenia minionych lat, nawet w sytuacji pokoju pojawiają się nagłe zdarzenia wpływające na poczucie bezpieczeństwa ludzi. Przekłada się to na funkcjonowanie instytucji kultury i sztuki koncentrujących swoje działania na upowszechnianiu i szerzeniu historii, tradycji i dziedzictwa. Szczególnym okresem, który zachwiał poczuciem bezpieczeństwa w wymiarze społecznym, powszechnym, ale przede wszystkim zdrowotnym, był czas pandemii COVID-19. Postawił on przed służbami i instytucjami szereg nowych wyzwań w zakresie ochrony ludności i zabytków, w sytuacjach nagłych, dotychczas nieznanych.

W drugim numerze czasopisma *Ochrona Ludności i Dziedzictwa Kulturowego* Czytelnik znajdzie treści, które w sposób interdyscyplinarny ukazują obszary oddziaływań jednostek odpowiadających na różnych poziomach za bezpieczeństwo i ochronę. Z punktu widzenia prezentowanej tematyki istotnym staje się upowszechnianie, na szeroką skalę, poprzez wykorzystanie innowacyjnych metod i technik, wiedzy z zakresu ochrony. Problematykę tę podjęła Marta Szuniewicz-Stępień, która w artykule pt. *Upowszechnianie zasad ochrony dziedzictwa kultury w ramach międzynarodowego prawa humanitarne-*

go konfliktów zbrojnych na przykładzie Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni zaprezentowała i omówiła osiągnięcia AMW w kontekście propagowania wiedzy i szeroko definiowanej edukacji ukierunkowanej na krajowy system ochrony dóbr kultury. Na rolę wybranej instytucji w zabezpieczeniu dziedzictwa kulturowego wskazali także: Andrzej Koss, Monika Wyszomirska i Piotr Zambrzycki, autorzy artykułu pt. *Wybrane aspekty ochrony zabytków w kontekście działalności Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki na rzecz ochrony, konserwacji i zabezpieczania dzieł sztuki oraz zabytków i obiektów zabytkowych*. W tekście Czytelnik znajdzie ciekawe informacje związane z funkcjonowaniem Instytutu, który zajmuje szczególne miejsce na polskiej i światowej „mapie” konserwatorskiej. Należy także zwrócić uwagę na fakt, że instytucja ta posiada unikatowe, mobilne, oparte na innowacyjnej technologii Pogotowie Konserwatorskie. Jak wskazują Autorzy tekstu, szczególne znaczenie w realizacji zadań związanych z ochroną dzieł sztuki należy przypisać współpracy, która powinna występować pomiędzy wszystkimi formacjami/służbami. W kontekst współpracy i współdziałania wpisuje się także artykuł autorstwa Jarosława Cymerskiego (*Rola i zadania Służby Ochrony Państwa i wewnętrznych służb ochrony podczas pobytu najważniejszych osób w państwie w wybranych obiektach dziedzictwa kulturowego – muzeach*). Autor zwraca uwagę Czytelnika na aspekt zabezpieczenia muzeów i innych powszechnie dostępnych instytucji kultury, które są odwiedzane przez organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej lub delegacje państwowe. Realizacja zadań związanych z bezpieczeństwem osób ustawowo objętych ochroną należy do Służby Ochrony Państwa, która w tym wypadku musi kooperować z pracownikami instytucji kultury w celu usprawnienia i optymalizacji działań.

W dalszej części prezentowanego numeru czasopisma podejmowana jest problematyka bezpieczeństwa oraz redukcji zużycia energii. Barbara Berska w artykule pt. *Bezpieczeństwo materiałów archiwalnych w koncepcjach nowoczesnych budynków archiwalnych* na przykładzie Archiwum Narodowego w Krakowie omawia wybrane kwestie związane z funkcjonalnością budynku w zakresie zabezpieczenia przed uszkodzeniami fizycznymi materiałów archiwalnych. Autorka zwraca uwagę Czytelnika na czynniki, które mają wpływ na

zabezpieczenie materiałów, takie jak: wielkość magazynów, miejsca do przechowywania, komunikację pomiędzy pomieszczeniami. Kolejnym artykułem, który również odnosi się do Archiwum Narodowego w Krakowie, jest tekst Romana Kozłowskiego (*Nowy energooszczędny magazyn Archiwum Narodowego w Krakowie*). Autor w swoich naukowych rozważaniach kładzie nacisk na kwestie związane z oszczędzaniem energii oraz na wymogi zrównoważonego rozwoju skoncentrowane na ograniczeniu emisji dwutlenku węgla. Dokonując analizy warunków termicznych związanych z panującym mikroklimatem w Archiwum, wskazuje na wpływ panujących warunków na materiały archiwalne.

Obok zmian klimatu i warunków atmosferycznych, które stanowią zagrożenie dla zabytków i dzieł sztuki, Dorota Folga-Januszewska w artykule pt. *Nowe zagrożenia dla muzeów. Między zmianami klimatu a sztuczną inteligencją* koncentruje się na negatywnych konsekwencjach zastosowania zaawansowanych technologii w ochronie i zabezpieczeniu dóbr kultury. Autorka w sposób wnikliwy dokonuje analiz związanych z coraz częściej pojawiającymi się obawami związanymi z kradzieżą cyfrowych danych w instytucjach sztuki i kultury. Wykorzystanie nowych technologii, cyfryzacja i wejście instytucji kultury w „wirtualną rzeczywistość” są uwarunkowane zachodzącymi zmianami i postępem, niemniej jednak – jak zauważa Mateusz M. Bieczyński w artykule pt. *Muzea w internecie w odpowiedzi na „kulturowy szok” pandemii COVID-19* – stanowią one także reakcję instytucji na lockdown, który w Polsce trwał blisko 2 lata. Z jednej strony możliwość upowszechniania treści online dawała szansę na dotarcie do odbiorców, z drugiej zaś wiązała się z pewnym ryzykiem. Pandemia COVID-19 bardzo mocno wpłynęła na wiele sfer ludzkiego życia, zmieniła dotychczas utrwalone schematy postępowań społecznych, wywołała liczne negatywne zjawiska oraz przyczyniła się do odczuwania realnego zagrożenia. W celu usprawnienia działań pomocowych wszystkie służby i formacje podejmowały liczne działania skoncentrowane na ochronie życia i zdrowia człowieka. Na „pierwszej linii” stali medycy, którzy na co dzień stykali się osobami chorymi, zarażonymi, przebywającymi w kwarantannie. Na szczególną rolę służb medycznych, ale także ich bezpieczeństwo wskazują Żaneta Zajac i Andrzej Ziarko – Autorzy tekstu pt. *Bezpieczeństwo i rola me-*

dyków w dobie zagrożenia epidemicznego na przykładzie COVID-19 w Polsce. Problematyka poruszona w artykule stanowi niejako wprowadzenie do tematu bezpieczeństwa personelu medycznego w czasie wykonywania procedur medycznych, zarówno w czasie pandemii, jak i poza nią.

Mam nadzieję, że drugi numer czasopisma *Ochrona Ludności i Dziedzictwa Kulturowego* będzie stanowił inspirującą lekturę zarówno dla praktyków, jak i teoretyków, którzy na różnych płaszczyznach zajmują się ochroną i zabezpieczeniem ludności oraz dziedzictwa.

bryg. mgr inż. Marek Chwała
Redaktor naczelny